

Taak van de Commissie

De Commissie heeft tot taak omtrent een zo goed mogelijk geformuleerd en gedocumenteerd verzoek een aanbeveling te doen, waarin met reden omkleed wordt aangegeven:

- welke handelingen, werken of werkzaamheden aan te bevelen zijn als maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn ter voorkoming, beperking of herstel van schade ten gevolge van bodemdaling door aardgaswinning.
- welke kosten, hetzij van vorenbedoelde maatregelen, hetzij anderszins (compensaties) de NAM naar het oordeel van de Commissie zou moeten vergoeden overeenkomstig de regels van de overeenkomst.

De commissie is werkzaam voor zowel de overeenkomst met NAM als de overeenkomst met Vermilion Energy.

Meer informatie vindt u op de website: www.bodemdalingfryslan.nl

Samenstelling van de Commissie per 31 december 2017

De Commissie bestaat volgens de overeenkomst uit vier deskundigen, waarvan Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en het bestuur van Wetterskip Fryslân er elk één benoemen en de NAM twee. Tevens is in plaatsvervangende voorzien.

De Commissie is per 31 december 2016 als volgt samengesteld:

Benoemd door de provincie	
1. K.A. Beks (Voorzitter)	Voorheen Projectmanager bij de provincie Fryslân
2. Ir.dr.s. P.L. Lap (plaatsvervanger voor 1.)	Oud directeur Wegen en Kanalen van de provincie Fryslân
Benoemd door Wetterskip Fryslân	
3. Ir. W.G. Epema	Oud directeur ingenieur van Hoogheemraadschap Alblasterwaard en Vijfheerenlanden
4. Ir. W. P.C. Zeeman (plaatsvervanger voor 3.)	Geohydroloog; oud senior adviseur Water bij DLG
Benoemd door de NAM	
5. Dr.ir. J.H.A. Struik (vice-voorzitter)	Voorheen offshore manager bij de NAM
6. Prof.ir. A.F. van Tol	Emeritus hoogleraar funderingstechniek TU Delft
7. Mr. A.H.Oude Elferink, (plaatsvervanger voor 5.)	Voorheen juridisch adviseur NAM
8. Ir. Ing. E. van Hijum (plaatsvervanger voor 6.)	Oud directeur ingenieursbureau

De zittingsperiode van de huidige Commissie eindigt op 15 mei 2018.

Secretariaat

Aan de Commissie is een secretariaat toegevoegd. Secretaris van de Commissie is ir.ing. G.J. Steendam. Assistent-secretaris is I.M. Nijhoff.

Het postadres van de Commissie is: Postbus 21, 9280 AA Harkema. Het secretariaat is bereikbaar op telefoonnummer 06-12795716, per e-mail: secretariaat@bodemdalingfryslan.nl of via het contactformulier op de website

Bodemdalingsprognoses en metingen

Prognoses

De Commissie baseert zich bij haar besluitvorming onder meer op de meest recente prognoses inzake de toekomstige bodemdaling. Op basis van de overeenkomst zijn de NAM en Vermilion gehouden tot regelmatig onderzoek, waterpassingen en metingen teneinde de voortgaande feitelijke bodemdaling door aardgaswinning in beeld te brengen en een zo nauwkeurig mogelijke eindprognose op te kunnen stellen. De prognoses dienen door de NAM en Vermilion ten minste eenmaal per vijf jaar aan de provincie te worden voorgelegd. De meest recente prognoses voor de NAM-concessies Tietjerksteradeel en Noord Friesland zijn opgenomen in het NAM-rapport met als kenmerk nr. EP201511213444 en is getiteld "Bodemdaling door Aardgaswinning, Namvelden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, Status Rapport 2015 en prognose tot het jaar 2080". Zie ook jaarverslag 2015.

Voor Vermilion geldt dat zij op dit moment de prognoses opstelt op basis van de voorspellingen in de geldende winningsplannen.

In de figuur in dit jaarverslag is de meest recente prognose voor de eindfase (2050) opgenomen. Het Statusrapport 2015 van de NAM is leidend voor de behandeling van nieuwe claims binnen de NAM-concessies. Voor Vermilion wordt uitgegaan van de prognoses in de geldende winningsplannen.

De vier fases van een claim

Bij de afhandeling van claims kunnen veelal vier fases worden onderscheiden:

Fase 1 onderzoeksfase, plan-voorbereiding. In deze fase worden de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning geïnventariseerd en worden zo nodig oplossingen ontwikkeld en afgewogen om schade te voorkomen of te compenseren. Voor deze oplossingen worden globale kostenramingen en tijdschema's opgesteld. Fase 1 eindigt met een principekeuze voor een van de mogelijke oplossingen.

In **fase 2** wordt deze oplossing vervolgens uitgewerkt. De definitieve situering wordt bepaald, evenals vorm en afmetingen. Gedetailleerd (waterloopkundig en/of grondmechanisch) onderzoek vindt plaats. Onderzocht wordt welke vergunningen nodig zijn en welke procedures moeten worden doorlopen. Tijdschema's en kostenramingen worden verfijnd.

Fase 3 dient als voorbereiding van de uitvoering. Aan de orde zijn zaken als grondaankoop, verkrijgen van vergunningen en opstellen van bestekken en contracten.

In **fase 4** volgt de uitvoering. Al naar gelang de voortgang van de werkzaamheden in de opeenvolgende fases worden de gemaakte kosten na goedkeuring door de Commissie door NAM op declaratiebasis vergoed. De eindafrekening van een project of werk wordt verwacht binnen zes maanden na (eerste) oplevering.

Metingen

In haar vergadering van 21 november 2000 heeft de Commissie ingestemd met een programma van hoogtemetingen dat ook wordt aangehouden voor het aangrenzende gebied in Groningen, dat wil zeggen ten minste eens per vijf jaar middels waterpassing een grote of uitgebreide hoogtemeting over het gehele gebied, zo nodig tussentijds aangevuld met een kleine beperkte hoogtemeting. De laatste hoogtemeting heeft plaatsgevonden in 2013, op basis van radar interferometrie (InSAR) en waterpassingen. De resultaten daarvan zijn eind 2013 door de NAM gerapporteerd. Naar verwachting wordt in de loop van 2018 een nieuwe meting opgeleverd. Voor Vermilion worden de verschillende hoogtemetingen uitgevoerd door waterpassingen. De frequentie van metingen ligt vast in de meetplannen voor de verschillende winningsgebieden met een gemiddelde van 1 maal per 5 jaar.

Overzicht claims 2017

NAM

claim	naam verzoeker	Project	datum verzoek	besluit	datum besluit	Vergoeding toegezegd
NF6b4	Wetterskip Fryslân	Afronding Fase 2 Dongeradiel	23-2-2017	gehonoreerd	14-3-2017	€ 60.492,14
NF6b4	Wetterskip Fryslân	Afronding Fase 2 Dongeradiel	12-9-2017	aangehouden	26-9-2017	
NF6e	Wetterskip Fryslân	Kaden en oevers project Súd Ie	4-12-2017	gehonoreerd	12-12-2017	€ 67.674,00
NF8s	Wetterskip Fryslân	Uurtarieven 2017	10-5-2017	gehonoreerd	6-6-2017	
NF8t	Wetterskip Fryslân	personeelskosten 2e helft 2016	10-5-2017	gehonoreerd	6-6-2017	€ 40.995,08
WF17-1	Wetterskip Fryslân	personeelskosten 1e helft 2017	29-8-2017	gehonoreerd	26-9-2017	€ 54.022,28
T2b2	Wetterskip Fryslân	Fase 2 onderzoek overig Bergum W	17-2-2017	gehonoreerd	14-3-2017	
T2b1	Wetterskip Fryslân	nieuw Fase 1 onderzoek overig Bergum W	17-2-2017	gehonoreerd	14-3-2017	€ 8.744,67
T5a1	Wetterskip Fryslân	Uurtarieven 2017	10-5-2017	gehonoreerd	6-6-2017	
T5am	Wetterskip Fryslân	Personeelskosten 2e helft 2016	10-5-2017	gehonoreerd	6-6-2017	€ 10.236,31
WF17-1	Wetterskip Fryslân	Personeelskosten 1e helft 2017	29-8-2017	gehonoreerd	26-9-2017	€ 14.191,01
T17-1	Stichting	Schade particuliere polder	5-9-2017	aangehouden	26-9-2017	
T23 a,b,c,d en e	Wetterskip Fryslân	exploitatieelast gemalen	16-11-2017	deels aangehouden	13-12-2017	€ 100.000,00
T24	gemeente Achtkarspelen	Fase 2 onderzoek	23-11-2017	gehonoreerd	12-12-2017	€ 60.016,00
T26	Wetterskip Fryslân	claim kade polder	19-2-2017	gehonoreerd	14-3-2017	€ 14.185,82
T27	Coöperatieve vereniging	Claim boothuizen jachthaven	21-2-2017	gehonoreerd	14-3-2017	
T27	Coöperatieve vereniging	Claim boothuizen jachthaven	1-6-2017	gehonoreerd	6-6-2017	
T27	Coöperatieve vereniging	Claim boothuizen jachthaven	26-9-2017	gehonoreerd	26-9-2017	€ 16.400,00

NF: Wingebied Noord Friesland

T: wingebied Tytsjerksteradiel

Vermilion

claim	naam verzoeker	Project	datum verzoek	besluit	datum besluit	Vergoeding toegezegd
WF17	Wetterskip Fryslân	tarieven 2017	10-5-2017	gehonoreerd	6-6-2017	
WF16-2	Wetterskip Fryslân	Declaratie personele kosten	10-5-2017	gehonoreerd	6-6-2017	€ 3.417,08
WF17-1	Wetterskip Fryslân	Declaratie personele kosten	29-8-2017	gehonoreerd	26-9-2017	€ 3.444,68

OVERZICHT UITGEKEERDE VERGOEDINGEN T/M 2017 NAM en VERMILION

	Wingebied NAM Noord Friesland	wingebied NAM Tytsjerksteradiel	Totaal	Wingebieden Vermilion
t/m 2006	€ 98.732,03	€ 5.009.490,11	€ 5.108.222,14	
2007	€ 46.886,01	€ 522.561,17	€ 569.447,18	
2008	€ 65.887,24	€ 1.189.628,68	€ 1.255.515,92	
2009	€ 89.139,85	€ 937.080,27	€ 1.026.220,12	
2010	€ 31.351,20	€ 1.148.506,96	€ 1.179.858,16	
2011	€ 18.105,60	€ 278.787,72	€ 296.893,32	
2012	€ 109.886,88	€ 179.085,82	€ 288.972,70	
2013	€ 14.881,49	€ 422.101,66	€ 436.983,15	
2014	€ 22.435,93	€ 93.521,00	€ 115.956,93	
2015	€ 132.159,12	€ 69.412,34	€ 201.571,46	
2016	€ 501.058,34	€ 120.646,08	€ 621.704,42	
2017	€ 95.017,36	€ 657.702,99	€ 752.720,35	€ 6.861,76
totaal	€ 1.225.541,05	€ 10.628.524,80	€ 11.854.065,85	€ 6.861,76

Opgemerkt wordt dat er een verschil zit tussen de toegekende vergoedingen in 2017 en de uitgekeerde vergoedingen in 2017. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat enkele in 2016 toegekende vergoedingen uitgekeerd zijn in 2017 en enkele in 2017 toegekende vergoedingen uitgekeerd zijn in 2018.

Vooraf

In 2017 heeft de commissie haar werk voor zowel de overeenkomst met de NAM als de overeenkomst met Vermilion uitgevoerd. Dat heeft er vooral toe geleid, dat de Commissie in enkele gemeenten waar Vermilion actief is voorlichting heeft gegeven. Dat heeft zij gedaan in de gemeenten Súdwest-Fryslân, Heerenveen en Harlingen aan de gemeenteraad en daarnaast op verzoek ook aan inwoners en lokale organisaties in dorpen waarvoor een winningsaanvraag door Vermilion is ingediend. De commissie heeft ook haar communicatiebeleid vastgesteld, waarbij de centrale leidraad is om als uitvoerend orgaan van de overeenkomst uitsluitend op verzoek betrokkenen en anderen te informeren.

Prof.ir. A.F. van Tol is toetreden met ingang van 13 februari 2017 als opvolger van prof. ir. K d'Angremond.

Overeenkomstig aanbevelingen van de Commissie Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân werd door de Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) in 2017 ca. € 752.000,- uitgekeerd om schade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning in haar concessie- of wingebieden Tytsjerksteradiel en Noord-Friesland te vergoeden dan wel te voorkomen. Het totaal van door de NAM uitgekeerde vergoedingen sinds de start van de Commissie in 2000 komt hiermee op circa € 11,86 miljoen. Door Vermilion is € 6.861,76 uitgekeerd ter vergoeding van schade als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning. Dit bedrag over 2017 betreft vooralsnog alleen coördinatiekosten gemaakt door Wetterskip Fryslân ter voorbereiding van mogelijke toekomstige claims.

De commissie wil tenslotte opmerken dat haar besluiten tot schadevergoeding door de betrokken gaswinningsbedrijven binnen enkele weken zijn geëffectueerd.

K.A. Beks, voorzitter

Werkzaamheden

De Commissie heeft in de verslagperiode vier keer vergaderd: op 14 maart, 6 juni, 26 september en 12 december te Assen.

In 2017 is gemeente Franekeradeel toegetreden tot de overeenkomst Bodemdaling Aardgaswinning Vermilion Fryslân en de Coöperatieve exploitatievereniging Jachthaven De Dobbe tot de overeenkomst Bodemdaling Aardgaswinning Fryslân 2006.

De werkzaamheden van de commissie bestonden in 2017 met name uit het beoordelen van onderbouwende stukken ten aanzien van claims uit het NAM wingebied Noord Friesland, omgeving Dongeradeel. In dit gebied treden effecten als gevolg van bodemdaling door aardgaswinning op ten aanzien van verlies aan bergingscapaciteit, verminderde drooglegging en schade aan oevers en kaden.

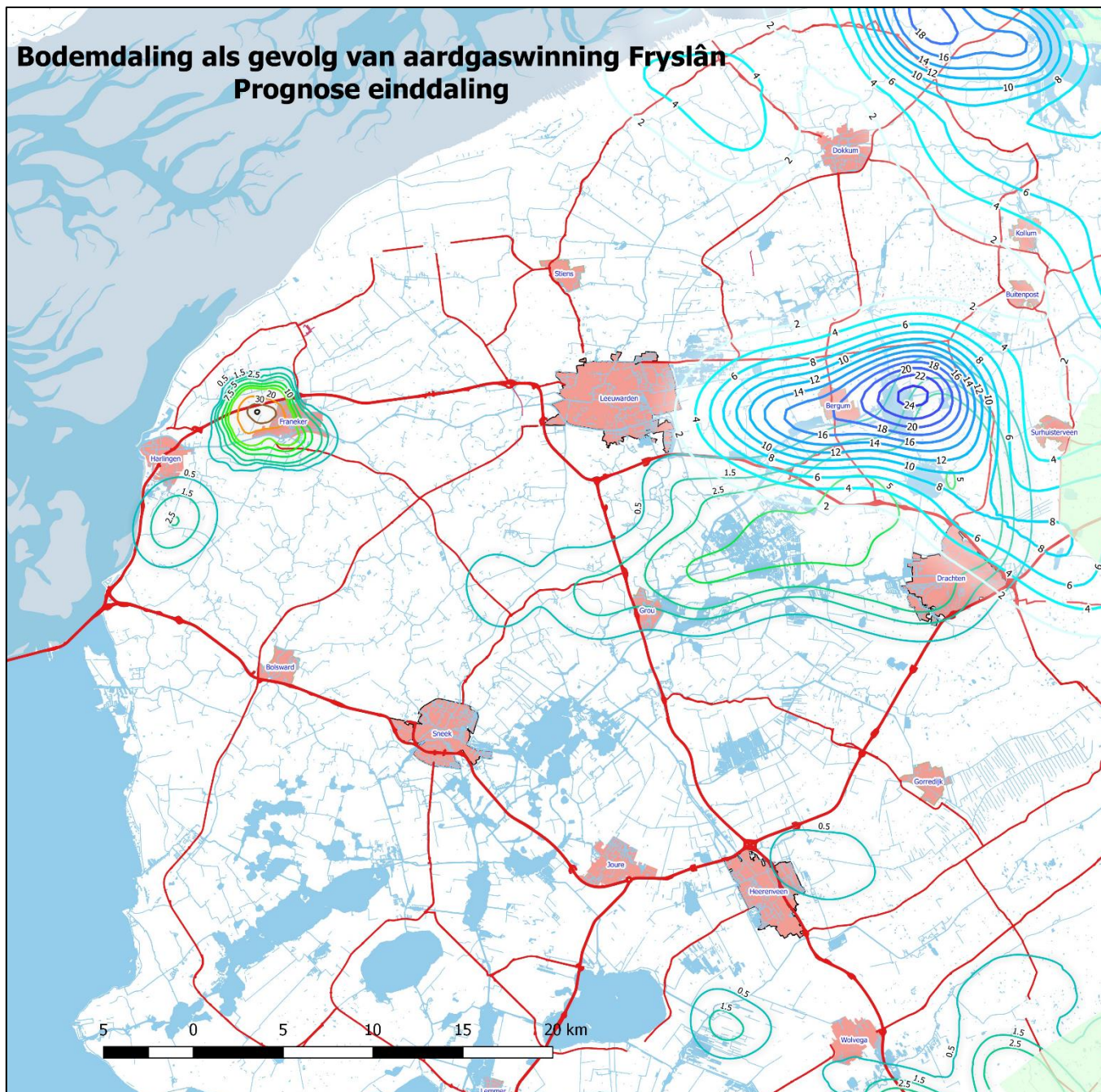
Naast de claims uit het wingebied Noord Friesland worden diverse claims voorbereid door Wetterskip Fryslân in het wingebied Tytsjerksteradiel. Deze claims omvatten ook compensaties voor effecten op de waterhuishouding inclusief drooglegging. In dit gebied speelt de veenweideproblematiek ook een grote rol.

Jachthaven De Dobbe bereidt in samenwerking met een ingenieursbureau een claim voor ten aanzien van functionele schade als gevolg van de bodemdaling door aardgaswinning. Hierdoor is bijvoorbeeld de invaarhoogte van de boothuizen verminderd.

Een groot deel van de in 2017 uitgekeerde vergoedingen betreft een compensatie van negatieve effecten door bodemdaling door aardgaswinning op het nieuwe aquaduct (Hendrik Bulthuis Akwadukt) in de Centrale As en de naastgelegen nieuwe brug. Weliswaar betreft dit een nieuw project waarbij bij de planvorming reeds rekening was gehouden met de bodemdaling door aardgaswinning, maar in de loop van de voorbereidingen zijn de prognoses voor de einddaling bijgesteld. Hierdoor ontstond een grond voor een claim ter compensatie van de extra kosten. Deze extra kosten bestonden onder andere uit benodigd extra staal voor damwanden die langer moesten worden uitgevoerd dan zonder bodemdaling het geval was geweest. De compensatie is eind 2016 toegekend en in 2017 uitgekeerd.

In 2017 hebben zich drie particulieren gemeld binnen het werkingsgebied van de overeenkomsten die schade aan hun woning constateerden en een vermoeden hadden dat het te maken zou kunnen hebben met bodemdaling als gevolg van aardgaswinning. In alle drie van de gevallen heeft de commissie geconcludeerd dat er geen aannemelijk oorzakelijk verband bestond tussen de geconstateerde schade en bodemdaling als gevolg van aardgaswinning. In een geval was er geen sprake van bodemdaling als gevolg van aardgaswinning ter plaatse van de woning en in de andere gevallen was er een zodanig beperkte gelijkmatige bodemdaling als gevolg van aardgaswinning in het gebied dat dat niet de oorzaak kan zijn. Ook was er geen sprake van indirecte oorzaken door bijvoorbeeld benodigde aanpassingen in het polderpeil, waardoor schade aan funderingen zou kunnen ontstaan.

Nadere informatie over het werk van de Commissie is te vinden op www.bodemdalingfryslan.nl

Prognose bodemdaling door gaswinning 1974 – 2050

NAM: ref. Status Rapport 2015, NAM-velden in Groningen, Friesland en het noorden van Drenthe, NAM b.v., EP201511213444, december 2015

Vermilion: winningsplannen opgave 2016 Vermilion

Bodemdaling in cm

Dit kaartje toont o.a. de prognose voor de bodemdaling als gevolg van aardgaswinning door de NAM tot 2050 volgens het Status Rapport 2015. Het Status Rapport 2015 is o.a. via de website van de commissie te downloaden (www.bodemdalingfryslan.nl).